
MENU

NIEUWS / BINNENLAND

PREMIUM | Het beste van De Telegraaf**Film De Oost rakelt beladen periode op**

Tweestrijd onder Bersiap- overlevers over rol Nederland in Indië: 'Danken ons leven aan Westerling'

Door **OLOF VAN JOOLEN**
Gisteren, 12:59 in BINNENLAND

MENU

Soldaten richtten hun geweer in de Bersiap-tijd op een beschuldigde. Contact met Nederlanders werd velen noodlottig.

© ANP/HH

AMSTERDAM - De discussie over de dekolonisatiestrijd in Nederlands-Indië is door de première van de film *De Oost* volop terug. Joty ter Kulve (94) en Maarten de Jongh Swemer (79) maakten als kinderen de Bersiap-periode waarin de film speelt mee. Ze hielden er vergelijkbare herinneringen aan over, maar kijken heel anders tegen de Nederlandse rol in de dekolonisatieperiode aan.

Nog maar een ventje was Maarten de Jongh Swemer ten tijde van de bloederige periode die volgde op de Tweede Wereldoorlog; de Bersiap. Indonesië maakte zich daarin met geweld los van de kolonisator. Bruut geweld toegepast door jonge separatisten onder leiding van Soekarno en Hatta.

Werkelijke aantal slachtoffers veel hoger

Ze richtten zich op Nederlanders, Indische Nederlanders en Indonesiërs die hen niet gunstig gezind waren. Het officieel geregistreerde slachtoffercijfer van alleen al het aantal gedode Nederlanders is 3500, maar volgens historici als Lou de Jong lag het werkelijke getal veel hoger en werden tienduizenden mensen vaak bijna achteloos gedood.

MENU

Maarten de Jongh Swemer, met zijn broer en moeder op een jeugdfoto (inzet).

© RENÉ BOUWMAN

Zoals De Jongh Swemers' buurjongen op Celebes, die van de veranda werd geschoten. Voor Maarten en zijn jongere broertje Onno was het de normaalste zaak van de wereld. Ze lieten zich op hun buik vallen en tijgerden terug hun huis in. Pas jaren later ontdekte Maarten dat zijn moeder, die als tandarts werkte, elke dag haar leven had geriskeerd door als hoogblonde Friezin dwars door Makassar naar het militair hospitaal te lopen. „Ze had elk moment doodgeschoten kunnen worden door een infiltrant”, vertelt haar zoon.

Bandung is te vergelijken met Syrische Aleppo nu

Joty ter Kulve was tiener toen de Bersiap losbarstte. Ze doorstond de periode op Java. Ter Kulve vergelijkt Bandung eind 1945, begin 1946 met het recent door burgeroorlog verscheurde Syrische Aleppo. „De stad was in tweeën gedeeld. De vrijheidsstrijders probeerden het stuk waar de Nederlanders zaten in handen te krijgen. Met grof geweld. Ik had een vriend die uit bravoure naar de andere kant ging omdat hij een vlag wilde stelen. Ze hebben hem gesnapt en letterlijk in stukjes gehakt”, vertelt Ter Kulve.

„Er was niemand om ons te verdedigen. We werden naar een school gedirigeerd en daar moest mijn broertje van 14 achter een mitrailleur kruipen. Soekarno en Hatta hadden hun strijders totaal niet in de hand. Die jongens waren door de Jappen en de bezetting lang opgefokt. Ze gingen redeloos gewelddadig tekeer en deden alles wat God heeft verboden: plunderen, moorden en verkrachten.”

Leven opbouwen na repatriëring

De kinderen uit de Bersiap-tijd wisten na hun repatriëring in Nederland een leven op te

MENU

orde en gezag in de Oost te herstellen. Iemand moest de landgenoten toch beschermen tegen het brute geweld van de vrijheidsstrijders?

Hij ziet Raymond Westerling, op wie een belangrijk personage uit *De Oost* is gebaseerd, niet als oorlogsmisdadiger omdat hij zonder tussenkomst van een rechter honderden tegenstanders standrechtelijk executeerde, maar als een held. Het stoort De Jongh Swemer dat er in zijn ogen door de film een ander beeld kan ontstaan.

Still uit de film *De Oost*. Rechts de filmposter (inzet).

© AMAZON PRIME

Special forces van Westerling

„Toen Westerling met zijn *special forces* van het Depot Speciale Troepen kwam en optrad volgens de KNIL-voorschriften van voor de oorlog, kon hij snel een einde maken aan de terreur van de Bersiap. Iedereen wilde een einde aan de volslagen anarchie. Het succes van Westerling was snel. De pemoeda's (onafhankelijkheidsstrijders, red.) vluchtten terug naar Java en wij konden ademhalen. Allen realiseerden zich: Wij danken ons leven aan Westerling.”

Joty ter Kulve staat er anders in. Tachtig was ze toen ze haar geboortehuis in Linggadjati bezocht. Hetzelfde huis waar in maart 1947 de onafhankelijkheid van Indonesië in het akkoord van Linggadjati werd bekrachtigd. Ze werd er heel emotioneel en opeens voelde ze zich 'fout'.

Geen oog voor Indonesische kant

MENU

tijdperk. Gesteund door de net opgerichte Verenigde Naties en de Verenigde Staten. Nederland had weinig, misschien wel helemaal geen oog gehad voor de Indonesische noden, concludeerde Ter Kulve. Vanaf dat moment zet ze zich in voor het verbeteren van de banden tussen de landen en volkeren.

Yoty ter Kulve-van Os

© RENÉ BOUWMAN

Ondanks deze stellingname die haar in de Indische gemeenschap lang niet door iedereen in dank wordt afgenomen, verwachtte ze weinig goeds van *De Oost*. Afgelopen woensdag keek ze de film toch. De gepensioneerd jurist vond dat ze geen mening kan hebben zonder het onderwerp te hebben onderzocht. De oude dame weet nauwelijks waar ze moet beginnen bij het geven van haar opinie.

'Het was zo mooi'

„Ik werd er emotioneel van en moet nu weer bijna huilen als ik eraan denk”, zegt ze. „De geluiden, de beelden, het was zo mooi. Het is zo bijzonder dat ze dit hebben gemaakt. Het is een prachtige film en voor mij was het extra emotioneel omdat ik eindelijk heb kunnen zien wat Henk me nooit wilde vertellen.”

Henk is Joty's in 2005 overleden echtgenoot. Aan de muur van haar Wassenaarse appartement is hij als olieverfportret aanwezig.

'Daar praat ik niet over'

MENU

Tot verdriet van zijn vrouw. „Hij zei altijd: 'Daar praat ik niet over'”, imiteert Joty de strenge toon van haar man.

„Hij heeft als 19-jarige gereageerd op de oproep om Indië-vrijwilligers. Het was volgens de regering een geweldige taak. Het enige wat hij vertelde als ik er naar vroeg was: 'Ze hadden me gevraagd het land te redden, de Indonesiërs te bevrijden. Maar het gebeurde nooit, we hebben het niet geprobeerd.' Die hele bevrijding was een leugen, vind ik. Van wie moesten de Indonesiërs worden bevrijd? Henk had zijn venster op die periode gesloten. Dankzij deze film ging het nu weer open. Voor mij voelde het alsof Henk me over de dood heen alsnog vertelde hoe het is gegaan.”

Veel leed aangericht

„Natuurlijk is dit een film waarbij niet alles echt zo is gebeurd, geen historische documentaire. Maar ik vind het goed dat er door *De Oost* eindelijk over deze periode wordt gepraat. Er is zoveel leed aangericht. Een van de ergste verhalen die ik ken is dat van mijn mans beste vriend. Hij had ook gediend in Indië en toen het in zijn hoofd op latere leeftijd niet meer zo goed liep, ging hij elke avond met een speelgoedgeweertje over zijn schouder naar de begraafplaats om te huilen om zijn gevallen kameraden. Zo'n rotverhaal, dat is voor mij het eind van de beschaving. We moeten een streep onder deze periode zetten en dat doen we als Nederlanders niet met eindeloze zelfkastijding. Alleen maar fout, fout, fout roepen brengt ons niks.”

Lunch Update

Dagelijks tijdens de lunch een update van het belangrijkste nieuws.

 Type uw e-mailadres

Inschrijven

Lees [hier](#) ons privacybeleid.

BEKIJK MEER VAN

Henk ter Kulve

Maarten de Jongh Swemer

Raymond Westerling

Nederlands-Indië

De Oost

Bersiap

HET BESTE VAN DE TELEGRAAF

MENU

PREMIUM 23 mei | Binnenland

Beroofden deze overvallers meer
waardetransporten?

PREMIUM 23 mei | Binnenland

Chaos en gepuzzel bij huisartsen over datum
tweede AstraZeneca-prik

PREMIUM 23 mei | Binnenland

Amsterdammer vast voor poging tot moord
na steekpartij in Rome

PREMIUM 23 mei | Binnenland

Rotterdammers opgetogen na prestatie van
wereldformaat: 'Glimlach van oor tot oor'

Veilig betalen

TurboTronic MF5

- Cycloonsteelstofzuiger en kruimeldief in één
- Met HEPA-filter
- Krachtige maar stille cycloonmotor
- 2 snelheden

€ 99.99 ~~€ 199.99~~

Bekijk nu

Meer van De Telegraaf Webshop

aanbevolen door |

MENU**Vrouw****Wat U Zegt**

Abonnementen
De Telegraaf Webshop
De Prijsvergelijker
Werken bij
Mediahuis Nederland sites
Nieuwsbrieven

Lifestyle**Gesponsord**

Familieberichten
Service
Adverteren
Contact
Apps

Lees de krant**Download onze apps****Lunch Update**

Dagelijks tijdens de lunch een update van het belangrijkste nieuws.

Inschrijven

Lees [hier](#) ons privacybeleid.

© 2021 Mediahuis Nederland B.V., Amsterdam. Alle rechten voorbehouden.

[Gebruiksvoorwaarden](#)

[Privacy](#)

[Cookies](#)

Versie: 2.3.122.DEV

